

pisma uredništvu

Kratkovidni gospod cenzor
jaha na nekem tiskovnem zakonu.

Srečko Kosovel

Kons. x, Integrali, str. 153

Pisatelj Boris Pahor je objavil pred nekaj meseci v Trstu knjigo ODISEJ OB JAMBORU, v kateri je v ponatisu zbral svoja razmišljanja o slovenski narodni problematiki, ki jih je zadnja leta objavljaval v tržaški reviji Zaliv. Njegove misli so odjeknile v celokupnem slovenskem kulturnem prostoru, začenši s SR Slovenijo. To je prišlo do izraza ne samo v odzivu matičnega tiska, ampak tudi v več ali manj aluzivnih ideoloških nastopih oblastvenih predstavnikov, s članom Sveta jugoslovanske federacije Edvardom Kardeljem na čelu. Na vsak način uradno nasprotovanje pisateljevim tezam ni prestopilo okvira, ki je lasten prosvetljeni skupnosti, v kateri se ideja izpodbija z idejo. Bilo je vsekakor nepredstavljivo, da bi se v času odprtih meja, čedalje širše demokratizacije in združujočega se slovenskega kulturnega prostora, ideja začela izpodbijati z administrativno prisilo. To še najmanj v dneh, ko se tudi jugoslovanska kultura klanja junaškemu liku sovjetskega pisatelja Aleksandra Solženicina, njegovemu boju za svobodo duha.

Nepredstavljivo se te dni dogaja. Iz neizpodbitnih virov izhaja, da se knjiga slovenskega pisatelja Borisa Pahorja, člana Društva slovenskih književnikov in PEN-kluba, oblastveno zasega na območju SR Slovenije. Vrnjen je moral biti celo izvod, poslan knjižnici Slovenske akademije znanosti in umetnosti v Ljubljani.

Pahorjeva esejistična zbirka ni kakšna izzivalna agitka, ki bi neodgovorno naskakovala sedanjo družbeno ureditev v matični Sloveniji. Nasprotno je prizadeto, dostojanstveno in kulturno napisana knjiga, v kateri slovenski pisatelj, socialist, privrženec medvojne Osvobodilne fronte in povratnik iz nacističnih uničevalnih taborišč, uporablja neodzemljivo pravico lastne svobodne presoje, ko pretresa določen zgodovinski položaj.

Zato podpisani javni in kulturni predstavniki

izjavljajo,

da se na kulturni ravni more oceniti oblastveno zaseganje Pahorjeve knjige samo kot dejanje izvenkulturne samovolje, ki mu kakršnokoli sklicevanje na tiskovno zakonodajo ne more odvzeti njegovega mračnjakega bistva, da se na politični ravni more isto dejanje oceniti samo kot absurd, ki bije v obraz najboljšim evolutivnim težnjam v tem delu Evrope;

da takšno dejanje neodgovorno ruši tisto enotnost slovenskega kulturnega prostora, h kateremu je slovenska kultura zadnji čas težila; da takšno dejanje objektivno dokazuje, da njegovi pobudniki nimajo proti Pahorjevim tezam drugega argumenta kakor administrativno prisilo.

Zategadelj podpisani javni in kulturni predstavniki

izražajo

svojo ponosno solidarnost s slovenskim tržaških pisateljem, s katerim se v tem trenutku, ne glede na nazorsko stališče posameznikov in tudi ne glede na konkretno vrednotenje avtorjevih idejnih izhodišč, identificira njihova lastna svobodna vest.

Trst, decembra 1969

Laura Abrami, ravnateljica liceja "F. Prešeren", Trst - Karel Bajc, profesor, Trst - Andrej Bratuž, publicist, Gorica - Ninko Černic, profesor, Gorica - Avgust Černigoj, akademski slikar, Trst - Marija Češčut, članica SKADA, Gorica - Rafko Dolhar, občinski svetovalec, Trst - Jožko Gerdol, radijski uslužbenec, Trst - Anton Kacin, upokojeni ravnatelj in slovenist, Trst - Marija Kacin, profesorica, Trst - Metka Kacin, farmacevtka, Trst - Janko Jež, ravnatelj učiteljišča "A. M. Slomšek" in slovenist, Trst - Koren-Škerk Zora, slikarka, Trst - Milan Lipovec, književnik, Trst - Aleš Lokar, univerzitetni docent, Trst - Danilo Lovrečič, publicist, Trst - Mamolo Humbert, profesor in pevovodja, Trst - Marij Maver, publicist, Trst - Pavle Merku, skladatelj in slovenist, Trst - Damijana Pavlin, agronom, predsednik SKADA, Gorica - Bruna Pertot, književnica, Trst - Alojz Rebula, književnik, Trst - Savina Remc, književnica Trst - Mirko Rener, profesor in likovni kritik, Gorica - Saša Rudolf, časnikar, Trst - Lojze Spacal, akademski likar, Trst - Milan Starc, zdravnik, Trst - Simoniti-Suhadolc Krasulja, profesorica, Trst - Zora Tavčar, književnica, Trst - Amtek Terčon, predsednik prosvetnega društva "I. Gruden", Nabrežina - Glavko Turk, igralec, Trst - Slavko Tuta, publicist, Trst - Vera Vesel, profesor, Trst - Vladimir Vremec, publicist, Trst - Edmund Žetko, ravnatelj srednje šole "Sv. Ciril in Metod", Trst - Šestorica članov Študentskega predstavništva na liceju "F. Prešeren", Trst - Raul Kodrič kot član Agitacijskega kolektiva na liceju "F. Prešeren", Trst.

Izjava je bila poslana s prošnjo za objavo:

Uredništvom : Demokracije, Gospodarstva, Katoliškega glasa, Novega lista, Primorskega dnevnika, Dela - Ljubljana, Večera, Ljubljanskega dnevnika, Tedenske tribune, Tovariša, Sodobnosti, Dialogov, Prostor in časa, Problemov, Jezika in slovstva, Mosta, Zaliva, Mladike, Kapelj, Srečanj, Obale, Teorije in prakse.